

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Hoezo, de mensen zelf?

door *Paul Kalma*

De auteur werkte van 1977 tot 2006 bij de Wiardi Beckman Stichting, vanaf 1989 als directeur. Van 2006 tot 2010 was hij lid van de Tweede Kamer voor de Partij van de Arbeid.

Het CDA gaat voorbij aan de kwalen waaraan veel publieke voorzieningen lijden: geforceerde marktwerking, een overmaat aan managers en regelzucht op de werkvloer. Gewoon minder overheid, dan komen 'de mensen' vanzelf tot hun recht, wordt ten onrechte gedacht.

Bij het debat in de Tweede Kamer over de kabinetsplannen voor de langdurige zorg nam het CDA een opvallende positie in. Terecht kritiseerde deze partij, bij monde van Mona Keijzer, het gemak waarmee VVD en PvdA van een deel van de AWBZ een gemeentelijke voorziening (in plaats van een nationaal verankerd recht) willen maken.

Houden gemeenten de deur wel open voor de middeninkomens? Zo niet, wil die groep in de toekomst dan nog wel premies en belasting voor de AWBZ betalen? Gaan verder de verschillen tussen gemeenten op dit belangrijke terrein niet te veel oplopen? Hoeveel financiële en andere dwang gaat er eigenlijk gebruikt worden om de (op zichzelf wenselijke) mantelzorg door familie, vrienden en burens te laten toenemen? En wordt er niet te snel en te veel bezuinigd? Stuk voor stuk

belangrijke vragen, die door VVD en PvdA als opportunistische oppositiepraatjes werden weggezet. In hun jacht op alsmaar nieuwe bezuinigingen vergeten deze partijen dat de hervorming van de brede verzorgingsstaat (minder kostbaar, minder bureaucratie) grote zorgvuldigheid vereist.

* * *

Helaas is van deze serieuze kritiek in het 'grote verhaal' dat partijleider Sybrand Buma voor het CDA heeft geformuleerd, niets terug te vinden. In zeer algemene termen keert hij zich tegen het 'doorgeschoten marktdenken' en tegen de 'allesbeslissende overheid', met als conclusie dat er zo veel mogelijk aan 'de mensen zelf' moet worden overgelaten. Aldus ontbreekt niet alleen elk verband met Keijzers kritiek, maar gaat Buma ook voorbij aan de kwalen waaraan veel publieke voorzieningen lijden: geforceerde marktwerking, een overmaat aan managers en regelzucht op de werkvloer. Kritiek op een 'vermarkte' verzorgingsstaat is aan hem niet besteed. Gewoon minder overheid, dan komen 'de mensen' vanzelf tot hun recht.

Wat verder opvalt is dat Buma bij zijn afwijzen van het vrijemarktdenken in de economie nergens concreet wordt. Geen woord over de overmatige flexibilisering aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Niets over het aandeelhouderskapitalisme – en hoe het kan worden ingeperkt. En stil blijft hij ook over ons belastingstelsel, op de constatering na dat buitenlandse multinationals hier korting krijgen. Terwijl ook onze 'eigen' multinationals erg weinig belasting betalen; grote vermogens in de watten worden gelegd; en van

fiscale herverdeling nauwelijks nog sprake is. De belastingen ‘moeten omlaag’, is eigenlijk zijn enige advies op dit punt. Zoals hij aan het eind van zijn verhaal alleen nog maar voor ‘minder overheid’ pleit.

Buma blikt ook terug op de zware verkiezingsnederlagen van het CDA. ‘We zijn de verbinding met de gewone mensen uit het oog verloren.’ Daar wil hij verandering in brengen en dat meent hij ongetwijfeld oprecht. Maar intussen houdt hij, blijkens zijn tekst, onverminderd vast aan de ‘structurele hervormingen’ die door achtereenvolgende kabinetten over Nederland zijn (en worden) uitgerold: van de arbeidsmarkt, de woningmarkt en de sociale zekerheid. Steeds ten koste van de werk- en inkomenszekerheid en de sociale bescherming van een groot deel van de bevolking. En zonder dat de rijken en machtigen in ons land veel

in de weg wordt gelegd. Helpt dat misschien de gebrekkige ‘verbinding met de gewone mensen’ verklaren waarmee alle gevestigde politieke partijen te kampen hebben? En zou het daar zo verfoeide populisme er een uitvloeisel van kunnen zijn?

Ook de tomeloze bezuinigingsdrift die hier en elders in Europa woedt, legt het CDA nog altijd niets in de weg. ‘Wij blijven hervormen’, aldus Buma, ‘om Nederland structureel op orde te krijgen.’ Aldus negeert hij de grote economische, sociale en culturele schade die zo’n beleid, zeker in een tijd van recessie, aanricht – net als de verregaande externe begrotings- en hervormingsdwang

waarmee we in EMU-verband hebben ingestemd. Zijn kritiek op de ‘overmatige bemoeienis van Brussel’ gaat daar nu juist niet over. En de verschillen met de VVD en de PvdA op het terrein van de schuldreductie zijn, bij alle retoriek die Buma in hun richting aanwendt (‘versleten oplossingen’, ‘een politiek zonder toekomstvisie’) met het blote oog niet waar te nemen.

* * *

Of ben ik toch iets te somber? De principiële opstelling van het CDA bij het kamerdebat over de zorg zou een indicatie kunnen zijn (zoals het *Van Waarde*-project bij de PvdA) dat het niet in alle opzichten met de aanhoudende neoliberale wind blijft meewaaien. Twee hervormingsvoorstellen die diep in het huidige PvdA-programma begraven liggen, kunnen wat dat betreft als toetssteen dienen. Het eerste beoogt

een aanzienlijke versterking van de medezeggenschap van werknemers bij fusies en overnames (die, zoals onderzoek aantoonde, vaak op een grote verspilling van investeringsmiddelen uitdraaien). Het tweede belet grote banken die vanwege de crisis in staatshanden zijn gekomen (zoals ABN Amro) om naar de beurs terug te keren – en laat de keuze open tussen publiek-eigendom-op-afstand en een coöperatieve ondernemingsvorm.

In beide gevallen wordt op een opbouwende manier het aandeelhouderskapitalisme ingeperkt, en dan niet door de staat meer macht te geven, maar door de democratie in ondernemingen te vergroten respectie-

Het CDA houdt onverminderd vast aan ‘structurele hervormingen’

velijk door het coöperatieve bedrijf, dat elders in Europa opmerkelijke successen bleef boeken, ook hier nieuw leven in te blazen. In het verlengde bovendien van de nadruk die zowel christendemocraten als sociaaldemocraten altijd op de ‘derde sector’ tussen staat en markt hebben gelegd. Nu zie ik het CDA, naar Buma’s tekst te oordelen, de genoemde voorstellen niet direct een warm onthaal geven – terwijl de leiding van mijn eigen partij, koortsachtig op zoek naar regeringsdeelname, deze twee

onderdelen van het eigen verkiezingsprogramma opmerkelijk geheim heeft weten te houden.

Maar enige beweging in deze richting aan beide kanten zou er misschien wel op duiden dat de christendemocratie en de sociaaldemocratie zich eindelijk weer bewust gaan worden van de centrale rol die ze bij de opbouw, na de oorlog, van een sociale markteconomie hebben gespeeld – en van wat er in de huidige tijd van aanhoudende crisis allemaal op het spel staat.